



EVALUATIE JAARWISSELING 2020/2021

Inleiding

Het Vuurwerk Liefhebbers Verbond evalueert de jaarwisseling!
Welk effect heeft het eenmalige vuurwerkverbod gehad?

2021 is inmiddels 10 dagen oud, en dat betekent dat er ondertussen een hele hoop data en berichtgeving beschikbaar is over hoe de bijzondere jaarwisseling van 2020 op 2021 is verlopen. Meningingen van voor- en tegenstanders van een vuurwerkverbod lopen sterk uiteen, maar hoe zit het nu echt? HVLV dook in de cijfers om een gedegen evaluatie over de jaarwisseling op te stellen, en de hamvraag te beantwoorden: Welk effect heeft het eenmalige vuurwerkverbod gehad?

Inhoud

Overlast.....	2
Illegaal vuurwerk.....	2
Het milieu.....	2
Inzet van hulpdiensten.....	3
Slachtoffers.....	3
Schade.....	3
Conclusie.....	5
Bronnen.....	6

Overlast

Een van de voornaamste bezwaren tegen de vuurwerktraditie is de grote hoeveelheid overlast die mensen in de aanloop naar de jaarwisseling ervaren.

Volgens BNR Nieuwradio is het aantal meldingen van vuurwerkoverlast sinds de aankondiging van het eenmalige vuurwerkverbod 'explosief gestegen'.

Landelijk is het aantal overlastmeldingen ten opzichte van 2019 verdubbeld.¹ In sommige gebieden was er zelfs een ruime verdubbeling van overlastmeldingen, zoals in Zuid Holland Zuid.²

De extra overlast wordt onder andere gelinkt aan de onvrede over het eenmalige vuurwerkverbod,³ maar dat is waarschijnlijk niet de belangrijkste factor die de overlast deed toenemen.

Illegaal vuurwerk

De politie heeft, volgens Trouw, in 2020 bijna 123.000 kilo aan illegaal vuurwerk inbeslaggenomen. Dat is fors meer dan in het jaar daarvoor, toen de hoeveelheid inbeslaggenomen vuurwerk op 61.000 kilo bleef steken.⁴

De politie is voorzichtig met het benoemen van een oorzaak van de grotere vangst, maar de verdubbeling van het aantal overlastmeldingen in combinatie met de verdubbeling van inbeslaggenomen illegaal vuurwerk wekt het vermoeden dat ook de handel in illegaal vuurwerk door het eenmalige verbod is toegenomen.

Dit vermoeden wordt bevestigd door de jonge handelaren in illegaal vuurwerk die in een aflevering van Danny op straat claimden dat hun omzet dankzij het vuurwerkverbod vervijfvoudigd is.⁵

Het milieu

Voor het maken van een vergelijking met voorgaande jaarwisselingen is het cruciaal om te vermelden dat de fijnstofconcentratie in de lucht dit jaar volgens actuele schattingen van het RIVM tot wel 10% lager is dankzij verminderde mobiliteit door de huidige lockdown maatregelen.⁶

Toch was de luchtkwaliteit ondanks de lockdown en het eenmalige vuurwerkverbod nog steeds erg slecht in steden als Amsterdam en Den Haag, zoals te lezen is op AT5.⁷

'In de omgeving van Amsterdam en in het oosten van het land zijn de concentraties fijnstof nog steeds aanzienlijk', schreef het RIVM.⁷

Als vermoedelijke oorzaken worden onder andere incidenten zoals brandstichting genoemd.⁷

Oogtv.nl meldt dat er door de Rijksuniversiteit Groningen ook in het noorden van het land substantiële hoeveelheden fijnstof in de lucht zijn gemeten.⁸

Hoewel er in sommige delen van het land dus wel een verminderde uitstoot van fijnstof werd gemeten, zorgden de vele vuren en de enorme hoeveelheid illegaal vuurwerk ervoor dat de positieve effecten van het eenmalige vuurwerkverbod in de dichtstbevolkte gebieden nihil waren.

Gelukkig is er, ook in de normale situatie zonder verbod op consumentenvuurwerk, in de gebieden met de hoogste concentraties fijnstof slechts sprake van een korte piekbelasting. De luchtkwaliteit is enkele uren na de jaarwisseling alweer terug gekeerd naar de normaalwaarden. De langetermijneffecten van het ontbranden van consumentenvuurwerk op het milieu lijken, mede door het eenmaal jaarlijks terugkerende karakter, verwaarloosbaar.⁹

Inzet van hulpdiensten

Op 01-01-2021 meldt de Volkskrant het volgende: "Hoewel het aantal geregistreerde incidenten van geweld tegen hulpverleners tijdens deze jaarwisseling vergelijkbaar was met voorgaande jaren, waren hier vaker agenten bij betrokken."¹⁰

"Over het algemeen werden deze jaarwisseling meer incidenten geregistreerd. Dat komt mogelijk doordat burgers vanwege het vuurwerkverbod eerder melding deden van overlast." Dit meldt politiebaas Henk van Essen aan persbureau ANP.¹⁰

Afgelopen jaarwisseling kreeg de brandweer iets minder meldingen dan vorig jaar: namelijk 3959 meldingen. Vorig jaar kreeg de brandweer tijdens de jaarwisseling 4340 meldingen.¹¹

"Door de huidige coronasituatie waren er deze jaarwisseling minder incidenten, zoals woningbranden en autobranden." Zegt Richard Weurding, algemeen directeur van het Verbond van Verzekeraars tegen Hart van Nederland.¹²

Het lijkt er dus op dat een verbod op consumentenvuurwerk geen positieve effecten heeft op het werk van de politiemacht, en dat het verminderde aantal meldingen voor de brandweer voornamelijk te danken is aan de huidige lockdown maatregelen.

Slachtoffers

Ondanks dat er tijdens de jaarwisseling van 2020 op 2021 een enorme hoeveelheid illegaal vuurwerk werd afgestoken, zijn er deze jaarwisseling een stuk minder slachtoffers gevallen.

Op de spoedeisende hulp lieten 108 mensen zich behandelen, tegen 385 een jaar eerder; bij de huisartsenposten meldden zich 275 patiënten tegen 900 bij de vorige jaarwisseling, meldt NRC.¹³

In diverse media wordt de daling van het aantal slachtoffers, die ongeveer 70% bedraagt, breed uitgemeten. Echter, deze daling geeft geen correcte afspiegeling van het aantal slachtoffers mét een verbod op consumentenvuurwerk ten opzichte van de normale situatie waarin consumentenvuurwerk gewoon is toegestaan. Na de vorige jaarwisseling, maar vóór de afkondiging van het eenmalige verbod, heeft de overheid in samenspraak met de vuurwerkbranche besloten de meest risicovolle soorten vuurwerk te verbieden. Knalvuurwerk, single shots en vuurpijlen mogen daardoor niet meer in Nederland verkocht worden.¹⁴ Deze artikelen zorgden tijdens voorgaande jaarwisselingen voor onevenredig veel slachtoffers.¹⁵ De verwachting was dat deze nieuwe norm in vuurwerkland het aantal slachtoffers drastisch zou verlagen. Hierdoor is het vrijwel onmogelijk om de situatie van afgelopen jaarwisseling te vergelijken met die van voorgaande jaren.

Dit wordt nog eens extra bemoeilijkt door de effecten van de huidige coronamaatregelen, zoals ook wordt gesteld in het rapport over de jaarwisseling van VeiligheidNL: "Daarnaast is er reden om aan te nemen dat de lockdown van invloed is geweest op de wijze waarop de jaarwisseling werd gevierd.

Een vergelijking van de cijfers over vuurwerkongevallen met eerdere jaren is daardoor minder voor de hand liggend."¹⁶

Schade

Zoals het bij de slachtoffer aantallen vrijwel onmogelijk is om een vergelijking met voorgaande jaarwisselingen te maken, is dat ook het geval met de schade die afgelopen jaarwisseling is ontstaan.

In de praktijk blijkt dat vuurpijlen de meeste woning- en dakbranden veroorzaakten.¹⁷ Door het verbod op deze artikelen was de verwachting dat de ontstane schade deze jaarwisseling drastisch verminderd zou zijn. Dit zie je deels ook terug in de schade cijfers van deze jaarwisseling.

"Zo speelde vuurwerk een rol in 20 procent van het totale aantal branden tijdens de jaarwisseling. Vorig jaar was dit nog 50 procent." aldus het verbond van verzekeraars.¹⁸

Verzekeraar Univé meldt: "Mede door de lockdownmaatregelen en het vuurwerkverbod kende Nederland een relatief rustige jaarwisseling. Toch zagen maar liefst 5 provincies het aantal autobranden tijdens oud en nieuw 2020/2021 toenemen in vergelijking met het jaar ervoor.¹⁹ Volgens Richard Weurding, algemeen directeur van het Verbond van Verzekeraars, hebben de lockdownmaatregelen invloed op de schadevermindering. "Door de huidige coronasituatie waren er deze jaarwisseling minder incidenten, zoals woningbranden en autobranden."¹⁸ De claims betreffende schade aan auto's liggen circa 40 procent lager dan in andere jaren. Hierbij moet wel vermeld worden dat het schadebedrag door autobranden in werkelijkheid veel hoger ligt. "Omdat autobrand alleen gedekt is bij allrisk en beperkt casco, zien verzekeraars alleen deze claims en niet van voertuigen die WA-verzekerd zijn."¹⁸

Tot slot valt uit cijfers van gemeenten op te maken dat een verbod op consumentenvuurwerk niet of nauwelijks helpt om de schade aan gemeentelijke eigendommen te verminderen. Hoewel er niets aan consumentenvuurwerk is verkocht is in sommige gemeenten, waaronder Rotterdam, slechts een daling van de schade van rond de 30% te zien ten opzichte van de jaarwisseling van 2019 op 2020.^{20, 22} In andere gemeenten is de schade ongeveer gelijk gebleven of is er zelfs een stijging van schade genoteerd.^{21, 22, 23, 24} Vooral de schade aan afvalbakken, bushokjes, speeltoestellen en andere publieke eigendommen blijft aanzienlijk, waarbij wel vermeld moet worden dat het niet mogelijk is om zulke schades met consumentenvuurwerk te veroorzaken.

Al deze cijfers vertellen ons dat het afsteken van consumentenvuurwerk geen bepalende factor is in de hoogte van de schade die tijdens jaarwisselingen ontstaat. Het is aannemelijker dat menselijke gedragingen als vandalisme, vernieling, misbruik van illegaal vuurwerk, en de hoeveelheid mensen in de publieke ruimte meer bepalend zijn. Deze laatste opvatting wordt versterkt door de schadecijfers van de jaarwisseling van 2017/2018, toen er ook een forse daling in geleden schade was. Dat jaar was het niet een lockdown die voor een drastische inperking van het menselijke verkeer zorgde, maar de slechte weersomstandigheden die er die avond waren.^{25, 26}

Conclusie

Samenvattend kunnen we met zekerheid stellen dat de handel in illegaal vuurwerk (sterk) toeneemt bij een verbod op consumentenvuurwerk. Omdat illegaal vuurwerk verreweg de meeste overlast veroorzaakt, zorgt de toegenomen handel meteen voor een forse stijging in het aantal overlast meldingen.

Een verbod op consumentenvuurwerk draagt in de dichtstbevolkte gebieden weinig bij aan een afname in de fijnstof concentraties.

Verder lijkt een verbod op consumentenvuurwerk niet voor een afname van geweldsincidenten tegen hulpverleners te zorgen, en lijkt het slechts marginaal bij te dragen aan het verminderen van meldingen voor de brandweer.

Het is door het eerdere verbod op de meest risicovolle soorten consumentenvuurwerk en de lockdownmaatregelen van dit jaar buitengewoon moeilijk om een helder beeld te krijgen van het aantal slachtoffers van afgelopen jaarwisseling ten opzichte van de voorspelde daling in het aantal slachtoffers. Afgelopen jaarwisseling zijn er inderdaad minder slachtoffers gevallen, maar het is niet duidelijk hoe dit aantal slachtoffers zich verhoudt tot het eerder afgekondigde verbod op risicovolle soorten consumentenvuurwerk.

Uit eerdergenoemde data is duidelijk gebleken dat niet het ontsteken van consumentenvuurwerk de bepalende factor is in de uiteindelijke hoogte van de geleden schades, maar dat vooral menselijke gedragingen als vernieling, vandalisme, misbruik van illegaal vuurwerk, en de afwezigheid van menselijk verkeer in de publieke ruimte bepalend zijn.

Concluderend vindt HVLV dat het experiment van de afgelopen jaarwisseling geslaagd is. Wat ons betreft staat vast dat een verbod op consumentenvuurwerk niet zal bijdragen aan het oplossen van de veelvoud aan problemen tijdens de jaarwisseling. Sterker nog, er is duidelijk te zien dat een verbod op consumentenvuurwerk grote averechtse gevolgen heeft!

Dit alles bevestigt onze opvattingen.

Wij zullen blijven strijden voor het behoud van de Nederlandse vuurwerktraditie.

Zodat toekomstige generaties tijdens de jaarwisseling op een verantwoorde en duurzame manier kunnen genieten van prachtig, goedgekeurd consumentenvuurwerk, wat zij samen met hun familie en vrienden zelf af kunnen steken.

Het Vuurwerk Liefhebbers Verbond.

#samensterkvoorvuurwerk

Bronnen

- 1) <https://www.bnr.nl/nieuws/juridisch/10427062/aantal-meldingen-van-vuurwerkoverlast-explosief-gestegen>
- 2) <https://www.ad.nl/dordrecht/verdubbeling-meldingen-van-vuurwerkoverlast-in-zuid-holland-zuid-maar-knal-alleen-is-niet-genoege~a6d943de/>
- 3) <https://www.ad.nl/rotterdam/het-regent-meldingen-van-vuurwerkoverlast-bij-politie-met-veel-tips-kunnen-we-weinig-geef-ons-huisnummers~a148dcf5/>
- 4) https://www.trouw.nl/binnenland/in-2020-dubbel-zoveel-vuurwerk-in-beslag-genomen-als-in-2019~b2bdc3f5/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=copylink
- 5) <https://m.youtube.com/watch?v=W3Po0ybTslU&t=34s>
- 6) <https://www.rivm.nl/lucht/nog-geen-duidelijk-verband-zichtbaar-tussen-verminderde-mobiliteit-en-concentraties-fijnstof-en>
- 7) <https://www.at5.nl/artikelen/206513/minder-vuurwerk-maar-luchtkwaliteit-in-amsterdam-toch-erg-slecht-tijdens-jaarwisseling#:~:text=Die%20norm%20ligt%20op%2040,of%20zelfs%20vierhonderd%20microgram%20aan.>
- 8) <https://www.google.com/amp/s/www.oogtv.nl/2021/01/dit-deed-de-jaarwisseling-met-de-hoeveelheid-fijnstof-in-de-noord-nederlandse-lucht/amp/>
- 9) <https://www.clo.nl/indicatoren/nl057006-luchtverontreiniging-tijdens-de-jaarwisseling>
- 10) <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/politiebaas-agenten-deze-jaarwisseling-vaker-betrokken-bij-geweldsincidenten~bfaeb5a4/>
- 11) <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5206355/auto-afgebrand-jaarwisseling-emotioneel#:~:text=Branden%20tijdens%20de%20jaarwisseling,tijdens%20de%20jaarwisseling%204340%20meldingen.&text=Dit%20jaar%20kreeg%20de%20brandweer,95%20woningbranden%20en%2026%20autobranden.>
- 12) <https://www.hartvannederland.nl/nieuws/2021/drastische-vermindering-schade-tijdens-jaarwisseling/>
- 13) <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/01/05/aantal-vuurwerkslachtoffers-met-70-procent-gedaald-a4026231>
- 14) <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vuurwerk/verboden-vuurwerk-vanaf-2020#:~:text=Consumenten%20mogen%20sinds%201%20december,niet%20meer%20op%20voorraad%20hebben.>
- 15) Rapport 844 VeiligheidNL
- 16) Rapport 889 VeiligheidNL

- 17)** <https://www.amweb.nl/schade/nieuws/2020/01/johan-van-den-berg-salvage-vuurpijlen-onder-het-dakbeschot-belangrijke-oorzaak-branden-101120870>
- 18)** <https://www.hartvannederland.nl/nieuws/2021/drastische-vermindering-schade-tijdens-jaarwisseling/>
- 19)** <https://www.unive.nl/actueel/2020/regionale-stijgingen-aantal-autobranden-ondanks-rustige-jaarwisseling#:~:text=2021%2C%2013%3A00-,Regionale%20stijgingen%20aantal%20autobranden%20ondanks%20rustige%20jaarwisseling,vergelijking%20met%20het%20jaar%20ervoor.>
- 20)** <https://www.ad.nl/rotterdam/jaarwisseling-levert-rotterdam-een-schadepost-van-tonnen-op-ondanks-vuurwerkverbod~ac253306b/>
- 21)** <https://www.bndestem.nl/bergen-op-zoom/vuurwerkschade-in-steenbergen-ondanks-verbod-hoger-dan-vorig-jaar~a2395d14/>
- 22)** <https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/124861/Jaarwisselingsschade-Reimerswaal-meer-dan-verdubbeld-Middelburg-meldt-juist-minder-schade>
- 23)** <https://www.hollandskroon.nl/inwoners/nieuws/ondanks-vuurwerkverbod-toch-veel-schade-van-vuurwerk-deze-jaarwisseling>
- 24)** <https://www.ad.nl/rivierenland/ondanks-vuurwerkverbod-tienduizenden-euro-s-schade-in-regio-in-molenlanden-zelfs-meer-dan-vorig-jaar~a3fb263d/>
- 25)** <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5207235/schade-jaarwisseling-2020-2021-huizen-autos-gehalveerd>
- 26)** <https://weerverleden.nl/20171231&all>